

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **M. J. D.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o návrhu žalobkyně na vyloučení předsedy senátu JUDr. Slavomíra Nováka a soudkyň Městského soudu v Praze JUDr. Hany Pipkové a JUDr. Marcely Rouskové z projednávání a rozhodování v řízení o kasační stížnosti před jejím předložením k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu

t a k t o :

Předseda senátu JUDr. Slavomír Novák a soudkyně Městského soudu v Praze JUDr. Hana Pipková a JUDr. Marcela Rousková **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodování v řízení o kasační stížnosti před jejím předložením k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala kasační stížnost proti rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, č. j. 8 Ca 379/2007-31, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 10. 2007, č. j. OAM-15-538/2007, o povinnosti stěžovatelky uhradit náklady spojené se správním vyhoštěním její osoby ve výši 35 350 Kč. Stěžovatelka zároveň v kasační stížnosti požádala o ustanovení právního zástupce s odůvodněním, že si služby právního zastoupení nemůže hradit sama, neboť k tomu nemá dostatečné finanční prostředky.

Na základě žádosti stěžovatelky o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti jí byl ze strany Městského soudu v Praze zaslán formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“. Ve vyplněném formuláři stěžovatelka mj. uvedla, že jako žadatelce o mezinárodní ochranu je jí v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí vypláceno kapesné, jinak nemá žádný jiný zdroj příjmu, vlastní toliko věci běžné potřeby a osobní hodnoty.

Následně byla stěžovatelce zaslána ze strany Městského soudu v Praze výzva ze dne 7. 7. 2009, č. j. 8 Ca 379/2007 - 50, podepsaná předsedou senátu JUDr. Slavomírem Novákem, s tímto obsahem: „*Městský soud v Praze Vás žádá o sdělení, z jakých prostředků hodláte na území ČR žít, když poté, co jste byla rozhodnutím správního orgánu vyhoštěna, odmítáte toto území opustit.*“

Městskému soudu v Praze byla dne 2. 9. 2009 doručena námitka podjatosti, kterou stěžovatelka vznesla na základě uvedeného dopisu proti předsedovi senátu a potažmo proti senátu jako celku. Stěžovatelka má totiž za to, že předmětný dopis je demonstrací negativních postojů předsedy senátu vůči ní jako žadatelce o mezinárodní ochranu. Na skutečnost, že je žadatelkou o mezinárodní ochranu, stěžovatelka jednak poukazovala v žalobě, kterou tento senát projednával, a tato skutečnost je rovněž patrná z místa doručování. Jak uvedla, rozhodnutí

žalovaného ve věci mezinárodní ochrany bylo Krajským soudem v Hradci Králové ze dne 21. 5. 2009, č. j. 32 Az 41/2008 - 50, zrušeno pro vady ve zjišťování skutkového stavu a vráceno žalovanému k dalšímu řízení. Podle zásady *iura novit curia* stěžovatelka dovozuje, že předsedovi senátu je známo, jak jsou hrazeny náklady na základní životní potřeby žadatelů o mezinárodní ochranu v pobytovém středisku (viz ustanovení § 42 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů). Za zcela irelevantní ve vztahu k posuzování žádosti o ustavení právního zástupce *ex offio* považuje stěžovatelka nářezku, že „*poté, co byla vyboštěna, odmítá vycestovat*“. Navíc, dle zmíněné zásady *iura novit curia* je třeba vycházet z toho, že soud zná ustanovení § 119 odst. 5 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, podle něhož není rozhodnutí o správním vyhoštění stěžovatelky dosud vykonatelné.

Na základě shora uvedeného má stěžovatelka závažné pochybnosti o nestrannosti a nezávislosti rozhodování předsedy senátu i jednotlivých soudců tohoto senátu v řízení o podané kasační stížnosti před jejím předložením k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu.

Předseda senátu JUDr. Slavomír Novák i shora jmenované soudkyně ve svém písemném vyjádření k námitce podjatosti stěžovatelky shodně uvedli, že nemají žádný poměr k věci ani k jejím účastníkům nebo k jejich zástupcům, a že se nepodíleli na projednávání nebo rozhodování u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení.

Nejvyšší správní soud posoudil vznesenou námitku podjatosti a dospěl k závěru, že není důvodná.

Princip nestranného, nezávislého a spravedlivého rozhodování představuje základní pilíř a předpoklad fungování soudní moci; tento princip jsou proto všichni soudci povinni ctít a naplňovat. Podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci mj. i tehdy, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti.

Nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nálezn sp. zn. I. ÚS 167/94, sv. 6, nálezn č. 127 Sbírnky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezn sp. zn. II. ÚS 105/01, sv. 23, nálezn č. 98 Sbírnky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>).

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto

příslušnost stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný.

V posuzovaném případě je rozhodováno o vyloučení soudce z projednávání a rozhodování v řízení o kasační stížnosti před jejím předložením k rozhodnutí Nejvyššímu správnímu soudu, tzn. z projednávání a rozhodování v rámci postupu krajského soudu po podání kasační stížnosti podle ustanovení § 108 s. ř. s. Role předsedy senátu krajského soudu spočívá v této fázi řízení o kasační stížnosti v tom, že se má postarat o odstranění případných vad kasační stížnosti, není-li zjevně opožděná nebo podaná tím, kdo k jejímu podání zjevně není oprávněn. Vzhledem k přiměřenému použití ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. (viz ustanovení § 120 s. ř. s.) rozhoduje předseda senátu krajského soudu na žádost stěžovatele rovněž o ustanovení zástupce (advokáta) pro řízení o kasační stížnosti. Řádné zastoupení je přitom jednou z podmínek věcného projednání kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem.

V kompetenci předsedy senátu městského soudu je tedy rozhodnout o žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti. Toto rozhodnutí přitom musí podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. vycházet z uvážení, zda jsou u stěžovatelky dány předpoklady, aby byla osvobozena od soudních poplatků (tj. s ohledem na její majetkové poměry) a je-li to třeba k ochraně jejích práv. Námitka podjatosti byla stěžovatelkou vznesena ještě před rozhodnutím předsedy senátu o ustanovení zástupce, nicméně z okolností tohoto konkrétního případu (stěžovatelka je žadatelkou o mezinárodní ochranu, pobývá v azylovém zařízení, jejím jediným příjmem je ze zákona vyplácené kapesné, nedorozumí se v českém jazyce) a z ustálené judikatury správních soudů ve srovnatelných věcech je zřejmé, že v takovýchto případech soud žádostem o ustanovení advokáta s ohledem na ústavně zaručené základní právo na právní pomoc standardně a zcela běžně vyhovuje. Pokud by předseda senátu usnesení s tímto závěrem nevydal, stěžovatelka (nedošlo-li by mezitím ke změně jejích majetkových či osobních poměrů) by se samozřejmě mohla proti tomuto usnesení bránit kasační stížností, takže přístup k soudu jí zůstává zachován.

Nejvyšší správní soud má za to, že výše citovaná výzva předsedy senátu Městského soudu v Praze představuje velmi nestandardní postup soudu poté, kdy stěžovatelka řádně vyplnila soudem zasláný formulář – „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce“, z něhož jasně vyplývají její majetkové a osobní poměry. Z obsahu výzvy mohla stěžovatelka skutečně nabýt dojem, že se jedná o dotaz bezpředmětný, když soudu již předestřela své majetkové a osobní poměry, včetně skutečnosti, že je v pozici žadatelky o mezinárodní ochranu; rovněž zvolenou formulací výzvy je třeba hodnotit jako nepřiliš uváženu. Po této stránce mohla předmětná výzva na stěžovatelku oprávněně působit negativním a předpojatým dojmem. Nicméně s přihlédnutím k předvídatelnosti rozhodnutí předsedy senátu městského soudu ve věci žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti, a dále vzhledem k tomu, že v posuzovaném případě je v této fázi řízení o kasační stížnosti úlohou předsedy senátu městského soudu rozhodnout výhradně o této otázce (jiné úkony jsou toliko charakteru procesního), však Nejvyšší správní soud nakonec nedospěl k závěru, že by výzva předsedy senátu byl skutečností, jež by fakticky mohla ovlivnit výsledné rozhodnutí předsedy senátu v této věci.

Nejvyšší správní soud proto shrnuje, že vzhledem k okolnostem případu stěžovatelky, které jednoznačně nasvědčují vyhovění její žádosti o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti ze strany předsedy senátu městského soudu, a vzhledem k tomu, že městský soud zásadně rozhoduje o kasačních stížnostech toliko v „přípravné“ fázi řízení, tj. před jejich postoupením Nejvyššímu správnímu soudu, byla námitka podjatosti vůči předsedovi senátu JUDr. Slavomíru Novákovi vyhodnocena jako nedůvodná. Ani zmíněná nevhodná formulace předmětného dopisu a v podstatě jeho úplná zbytečnost totiž ještě neznamenají naplnění některého z důvodů podjatosti, popsáného v citovaném ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud nevyhověl námitce podjatosti stěžovatelky ani vůči shora jmenovaným soudkyním Městského soudu v Praze, neboť jednak neexistují žádné objektivní skutečnosti, které by zavdávaly pochybnosti o jejich schopnosti nezávisle a nestranně ve věci stěžovatelky rozhodnout (stěžovatelka nic v tomto směru netvrdí), a jednak jejich podíl na projednání a rozhodování ve věci kasační stížnosti stěžovatelky před jejím předložením Nejvyššímu správnímu soudu není fakticky žádný.

Nejvyšší správní soud proto rozhodl o námitce podjatosti tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení (§ 8 odst. 5 věta čtvrtá s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s. a contr.).

V Brně dne 2. prosince 2009

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu